

Arhitektura secesije kao poticaj za oblikovanje modne kolekcije

Božičević, Katarina

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:697460>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-04**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

ARHITEKTURA SECESIJE KAO POTICAJ NA OBLIKOVANJE MODNE KOLEKCIJE

doc. art. JOSIPA ŠTEFANEC

KATARINA BOŽIČEVIĆ

ZAGREB, rujan 2023.

Temeljna dokumentacijska kartica

Naziv zavoda: Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Broj stranica: 31

Broj slika: 41

Broj literaturnih izvora: 5

Članovi povjerenstva:

1. doc. art. Lea Popinjač, predsjednica povjerenstva

2. doc. art. Josipa Štefanec, članica

3. doc.dr.sc. Blaženka Brlobašić Šajatović, članica

4. doc.art. Ivana Mrčela, zamjenik članice

Datum predaje rada:

Datum obrane rada:

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
UVOD.....	2
1. SECESIJA	3
1.1 ART NOUVEAU	3
1.2 BEČKA SECESIJA	4
1.3 MÜNCHENSKA SECESIJA	5
1.4 HRVATSKA SECESIJA	5
2. ARHITEKTURA	7
2.1 VICTOR HORTA	8
2.2 ANTONI GAUDÍ	10
2.3 HECTOR GUIMARD	13
3. MODA	15
4. OPIS MAPE	17
5. KONSTRUKCIJA I MODELIRANJE JEDNOG ODJEVNOG PREDMETA	21
6. ZAKLJUČAK	26
7. LITERATURA	2

SAŽETAK

Tema ovog završnog rada je arhitektura secesije kao inspiracija za modnu kolekciju. Secesijska arhitektura je bila izražena ukrašavanjem zgrada dekorativnim uzorcima, vijugavim linijama, stiliziranim biljnim i geometrijskim ornamentima. Kroz istraživanje arhitekture ovog povijesnog razdoblja pronašla sam inspiraciju za izradu ove kolekcije.

Ključne riječi: secesija, arhitektura, kolekcija, ornamenti, vijuge

ABSTRACT

The topic of this final work is Art Nouveau architecture as an inspiration for a fashion collection. Art Nouveau architecture was expressed by decorating buildings with decorative patterns, winding lines, stylized plant and geometric ornaments. Through researching the architecture of this historical period, I found the inspiration for creating this collection.

Key words: Art Nouveau, architecture, collection, ornaments, winding lines

UVOD

Krajem XIX. stoljeća u Europi želja umjetnika da se odmaknu od konzervativnih i službenih umjetničkih društava rezultirala je pojavom novog, inovativnog stila obilježenog dekorativnim uzorcima, vijugavim linijama, plošnim i stiliziranim biljnim te geometrijskim ornamentima. Naglašena je dekorativnost i asimetričnost, a u arhitekturi se pojavljuju novi materijali poput betonsko-željezne konstrukcije. Poticaj dizajna u secesijskom stilu bio je raskid s tradicijom i istraživanje novijih, slobodnijih oblika vizualnog izražavanja. Secesija je bila pod utjecajem pokreta za umjetnost i obrt te njihovom kvalitetom izrade. Dok je pokret za umjetnost i obrt nastojao izbjegavati nove tehnologije koje su dopuštale masovnu proizvodnju viktorijanskog doba, secesijski umjetnici i arhitekti su iskoristili tehnologiju industrijskog doba kako bi ostvarili visoko stilizirane dizajne umjetničkih kvaliteta. Osim funkcije bavili su se ornamentima, završnim detaljima i elegancijom. Secesija kao umjetnički stil svoju inspiraciju crpi neposredno iz prirode. Djela su ispunjena biljnim i životinjskim motivima, linija je slobodnija i asimetrična te prelazi preko fasada, obavija namještaj i svakodnevne predmete. Zaobljenost i vijugavost linije daje dinamičan i organski dojam, djeluje kao da živi, izaziva osjećaj pokreta u površini u kojoj je monotonija zaustavljena. Secesija ja bila prisutna u umjetnosti, dizajnu, književnosti i arhitekturi. Iako je osobito kvalitetna djela dala je u dekorativnoj umjetnosti, grafici i ilustracijama, odlučila sam se uzeti arhitekturu kao inspiraciju za modnu kolekciju.

1. SECESIJA

Secesija dolazi od latinske riječi *secessio* što znači razdruživanje, odcjepljenje jer su umjetnici krajem XIX. stoljeća negodovali tadašnjoj monotoniji izložbenih salonskih prostora te su počeli izlagati samostalno i osnovali su udruge novih umjetničkih smjerova (münchenska, bečka i berlinska secesija). Njihova želja je bila uljepšati industrijsku proizvodnju, spojiti umjetnost i obrt te ukrasiti bezlične fasade zgrada. Kako su inspiraciju crpili iz prirode unose elegantnu profinjenost zakrivljenih i ornamentalnost plošnih linija u arhitekturu, primijenjenu umjetnost, slikarstvo i kiparstvo. Najvažnija karakteristika secesije je dinamična, valovita linija, dekorativnost i asimetrija koji izgledaju kao da se kreću i „rastu“ poput biljaka.

U pojedinim zemljama secesija se različito nazivala: u Francuskoj i Belgiji *Art Nouveau*, u Njemačkoj *Jugendstil*, u Italiji *Floreal* ili *Liberty*, u Velikoj Britaniji se zvao *Modern Style*, u Španjolskoj *Modernismo*, u SAD-u je bila *Art deco*, a u Hrvatskoj je poznatija pod Austrijskim nazivom *secesija*.

1.1. ART NOUVEAU

Art Nouveau je dobio ime po galeriji L'Art Nouveau u Parizu koju je otvorio Siegfried Bing u prosincu 1895. godine. U toj galeriji se prodavao nakit, slike, keramika, vitraji i namještaj dizajnera među kojima su bili Tiffany, Georges de Feure, Eduard Colonna i Eugène Galliard. Arthur Lasenby Liberty, jedan od najutjecajnijih i najuspješnijih trgovaca, u Londonu otvara robnu kuću *Liberty & Co.* Nakon brzog širenja, *Liberty & Co.* postao je rasprodajnica za mnoge umjetnike Art Nouveau iz kontinentalne Europe. Naručivalo se staklo, nakit, namještaj, srebro i metalni predmeti te šareni tekstil koji je bio posebno popularan.

Bio je to univerzalni stil koji je trebao ujediniti likovnu i primijenjenu umjetnost kako bi se stvorio *Gesamtkunstwerk*¹. Sve od namještaja do ilustracija knjiga bilo je pod utjecajem njegovih elegantnih organski oblika. Art Nouveau bio je sveprisutan na europskim željezničkim kolodvorima, u čajanama i robnim kućama, pripadala je javnim i privatnim prostorima jednako. Kako su masovna proizvodnja i urbanizacija ubrzavale tako se Art Nouveau širio. Karakterističan je po svojim linijama koje teku, cvjetnim ornamentima, geometrijskim oblicima i korištenju simboličkih figura.

Slika 1. uzorak 'Lomond', Liberty & Co., London

¹ umjetničko djelo koje nastaje ravnopravnom i naglašenom suradnjom više umjetnosti.

1.2. BEČKA SECESIJA

Grupa austrijskih umjetnika okupljenih oko Gustava Klimta 1897. godine stvaraju novi pokret Bečka secesija. Umjetnici, podrijetlom iz Njemačke i Austrije, odvajali su se od tradicionalnih umjetničkih pokreta i težili su progresivnom stil. Bili su to Carl Moll, Maximilian Lenz, Koloman Moser, Joseph Maria Olbrich, Joseph Hofmann i Otto Wagner. Imali su slobodu isprobavanja svake vrste umjetnosti, bez obzira je li to tradicija prihvaćala ili ne. Program Bečke secesije nije bio samo okrenut estetskim načelima, već je predstavljao borbu za pravo na "slobodu umjetničko stvaralaštva". Tako je Joseph Maria Olbrich 1897. godine izgradio Zgradu bečke secesije, izložbeni paviljon, ali i arhitektonski manifest secesije. Ova zgrada je bila njihov način iskazivanja bunta. Iznad ulaza u salon stoji njihov moto *Der Zeit ihre Kunst. Der Kunst ihre Freiheit.* što znači *Svakom dobu njegova umjetnost Svakoj umjetnosti njezina sloboda* koji je ujedno i filozofija koju će nastaviti hrvatski đaci koji se školuju u Beču te, vrativši se u Hrvatsku, projektiraju pod tim utjecajem iako svatko zasebno razvija svoj osobni stil.

Slika 2. J. M. Olbrich, Zgrada bečke secesije, Beč, Austrija

1.3. MÜNCHENSKA SECESIJA

Osnovana je skupina umjetnika koji su izbjegavali avangardne ideje koje su zaokupile umjetničku zajednicu, davali su prednost naturalizmu, posebice u području dekorativne umjetnosti. Ubrzo se povezao sa časopisom *Jugend* što znači 'mladost' koji je odigrao ključnu ulogu uklapanja stila secesije u njemačku kulturu. Za svoje dekorativne radove nadahnuće su crpili iz biljnog i životinjsko svijeta. Predstavnik Munchenske secesije, odnosno *Jugendstila* bio je Hermann Obrist, botaničar i kipar. 1897. godine H. Obrist zajedno sa Peter Behrens, Bruno Paul, Bernhard Pankok i Richard Riemerschmid osnuju *Vereinigten Werkstätten für Kunst im Handwerk* (Ujedinjene Munchenske radionice za umjetnost i obrt). Cilj im je bio prodaja svakodnevnih predmeta koje su dizajnirali tadašnji umjetnici. Tako je Hermann Obrist postao jedan od vodećih dizajnera *Jugendstila* i dizajnirao je namještaj i tekstil

1.4. HRVATSKA SECESIJA

U Hrvatskoj secesija se javlja pod utjecajem bečke secesije. Grupa umjetnika napušta *Društvo umjetnosti* i osnuje *Društvo hrvatskih umjetnika* iste godine kada se secesija javlja u Beču. U časopisu *Vienac*, publicist Ivo Pilar objavio je raspravu *Secesije, studija o modernoj umjetnosti*, u kojoj se zauzimao za novu umjetnost i njezina načela, za apsolutnu slobodu stvaranja, pojednostavnjivanje oblika i obogaćivanje sadržaja te nove medije poput reprodukcije i plakata. Viktor Kovačić, učenik Otta Wagner, prenio je u Zagreb nove ideje arhitekture. Secesija je tako prikazana na reprezentativnim građevinama u Zagrebu, Osijeku i Splitu, u ranim kiparskim radovima Ivana Meštrovića te na plakatima i predmetima primijenjene umjetnosti Tomislava Krizmana. Također su istaknuta neka djela slikara Vlahe Bukovca, Bele Čikoš Sesije, Mirka Račkog, Roberta Auera, Marka Rašice i Slava Raškaj, kipara Roberta Frangerša-Mihanovića, arhitekata Vjekoslava Bastla, Rudolfa Lubynskog, Aladara Baranyaia, Ignjata Sichera, Dionisa Sunka i Viktora Kovačića.²

²secesija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.

Slika 3. Vjekoslav Bastl, Kuća Feller, Trg kralja Tomislava, Zagreb, Hrvatska

Slika 4. Rudolf Lubynski, zgrada Hrvatskog državnog arhiva, Zagreb, Hrvatska

2. ARHITEKTURA

Tijekom 19. stoljeća brza industrijalizacija izazvala je građevinski procvat u mnogim europskim gradovima. Arhitektura secesije bila je iskaz nacionalne modernosti i estetskog ukusa, omogućenog materijalima poput čelika, željeza i stakla. Pojavila se nova kombinacija materijala u gradnji – kovano željezo i beton koji su donijeli prepoznatljivu i luksuznu prisutnost fasadama zgrada i mostovima.³

Graditelji secesije često nisu bili arhitekti već slikari pa se tako arhitektura secesije odlikuje novim shvaćanjima o prostoru u kojima se negiraju i odbijaju elementi eklektične⁴ arhitekture. U oblikovanju životnog prostora nastojalo se rušiti granice između vanjske arhitekture i unutrašnjeg uređenja. Jednaka se pažnja posvećivala interijeru i eksterijeru kako bi činile jednu skladnu cjelinu. Bila je naglašena praktičnost, udobnost i finoća izvedbe. Korištenje biljnih i geometrijskih oblika u obradi metala, često su viđena u arhitekturi secesije pa se tako pojavilo i u srebrnini, na svjetiljkama i ukrasnim predmetima kao što je elegantni vrč, posuđe i slično.

Charles Rennie Mackintosh, arhitek i dizajner, definirao je Glasgowsku školu, zajedno sa sestrama Macdonald i Herbertom McNairom- bili su poznati kao *Četvorka*. C. R. Mackintosh je razvio svoj vlastiti stil, suprotstavljajući jake prave kutove i ukrasne motive inspirirane cvijećem. U njegovom dizajnu interijera *Kuća za ljubitelja umjetnosti* (*House for an Art Lover*) u Glasgowu, motiv ruže se često pojavljuje na tapetama, vitrajima ili u detaljima namještaja. Kuća je trebala biti doživljena kao jedno jedinstveno umjetničko djelo.

Slika 5. Charles Rennie Mackintosh, *House for an Art Lover*, Glasgow, Škotska

³ <https://www.europeana.eu/en/exhibitions/art-nouveau-a-universal-style/architecture-and-interiors>

⁴ Glavno polazište dekora je bila njegova funkcionalna namjena, te su se također miješali elementi iz različitih smjerova dizajna.

Bankar i kolekcionar umjetnina, Adolphe Stoclet, 1905. godine naručio je *Palača Stoclet*, vilu koju je dizajnirao arhitekt Josef Hoffmann, a projektirana je i građena od 1905. do 1911. godine. Vila je uređena djelima značajnih umjetnika secesije, poput Kolomana Mosera, Gustava Klimta, Frantza Metznera i Richarda Lukscha. Vidi se uporaba nove betonsko-željezne konstrukcije na vanjskoj ogradi gdje je željezo oblikovano u prepoznatljive secesijske vijuge koje daju dojam fluidnosti i beskonačne povezanosti.

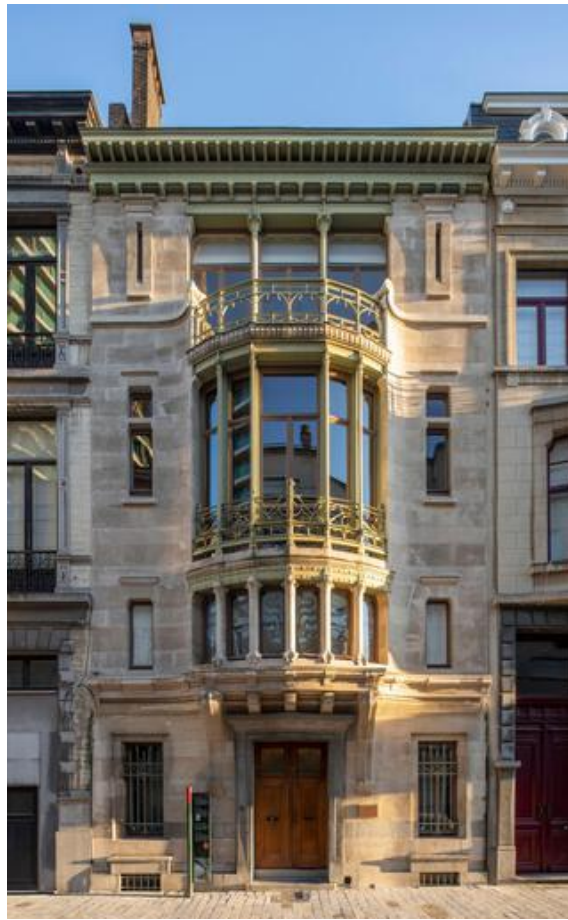
2.1 VICTOR HORTA

Victor Horta bi je utemeljitelj pokreta u Bruxellesu. Prvi arhitekt koji je istražio sve mogućnosti ovog stila. Njegov rad su definirali svijetli, otvoreni prostori, stakleni stropovi i inovativna upotreba željeza. V. Horta je koristio obrađeno željezo inspirirano prirodnim oblicima, u interijerima i na eksterijerima svojih zgrada, dizajnirao je svaki element, od ručki na vratima i namještaja do vitraja.

Horta je, 1893. godine, dizajnirao privatnu rezidenciju za fizičara-kemičara Emilea Tassela. Danas, *Kuća Tassel* je jedan od ključnih spomenika secesije. Kuća je smještena na dubokoj i uskoj parceli, glavni element je središnje stubište prekriveno matiranim lanternom. Stubište je podržano tankim stupovima od lijevanog željeza iz kojeg izlaze botaničke arabeske koje se nastavljaju na slikama i mozaicima koji prekrivaju zidove i podove, stubište je glavno arhitektonsko obilježje ove kuće ujedno i najpoznatije. Hortin naklon i prednost arhitekturi je označio početak dugog niza narudžbi.

Ostale Hortine najpoznatije privatne rezidencije su: *Hotel Solvay* (1894.), *Hotel van Eetvelde* (1895.), *kuća Aubecq* (1899.) i *kuća Max Hallet* (1902.). Osim što je radio na privatnim projektima, radio je i na javnim projektima. Tako je 1895. godine izgradio *Maison du Peuple* za Belgijsku socijalističku stranku, uz financiranje Solvaya. Radio je i na odjelu trgovine: lanac robne kuće u Bruxellesu pod nazivom *A l'innovation* 1900. godine, trgovinama *Anspach* (1903.), *Magasins Waucquez* (1906.) i *Magasins Wolfers* (1909.). Također je dovršio kuću i studio za vlastite potrebe koja je nakon njegove smrti 1969. godine pretvorena u muzej, *Musée Horta*, kao u čast njegovom umjetničkom radu.⁵

⁵ Lahor J.: *Art Nouveau (Art of Century)*, Grange Books, London, England, 2007., str. 125. 130.

Slika 6.i 7. Victor Horta, Hotel Tassel, Bruxelles, Belgija

Slika 9. Victor Horta, Musée Horta, Saint-Gilles, Belgija

2.2 ANTONI GAUDÍ

Antoni Gaudí je kao mladi arhitekt bio inspiriran Viollet-le-Ducovim neogotičkim radom, ali brzo se odvoji od prilično krutog stila i razvio je veću originalnost i fantaziju. Gaudí je imao urođeni osjećaj za volumen vjerojatno još od djetinjstva kada je radio kao kazandžija⁶ ili iz njegovog pažljivog promatranja prirode koju je smatrao izvorom inspiracije. Njegovi zakrivljeni zidovi i krovovi, parabolični lukovi, iskrivljeni stupovi, spiralni dimnjaci, geometrijski oblici su samo neke od karakteristika koje nalazimo u izobilju u njegovoj arhitekturi i koji dolaze upravo iz prirode (životinjske kosti, trupa ili grane drveće i ostalih biljaka). Gaudíjeva djela nisu rezultat neobuzdane fantazije, već je rezultat izvanredne maštovite sposobnosti. Arhitektura i namještaj, izrađeni od lokalnih materijala i ukrašeni oblicima i bojama iz svoje okoline čine rješenje koje se pokazalo jedinstvenim nizom godina.

Joseph M. Bocabella, 1882. godine, je kupio zemljište za izgradnju hrama posvećenog Svetoj obitelji te je tada počeo rad na *Sagrada de la Familia*. Nakon što je izbio spor s arhitektom zaduženog za izgradnju, narudžba je povjerena Gaudíju, koji je izmijenio izvorni projekt. Nažalost Gaudí nije završio baziliku zbog iznenadne smrti, već su radove nastavili njegovi suradnici. Želja mu je bila da spoji tradicionalno i moderno, gotiku i secesiju. Zamislio je baziliku kao golemo alegorijsko djelo koje će se sastojati od tri monumentalne i simbolične fasade. Zapadna, ulazna, fasada je posvećena Kristovom rođenju, istočna njegovom životu i mucu, a južna uskrsnuću. Uspio je završiti samo ulaznu, zapadnu, fasadu koja je vrlo detaljno napravljena da se može smatrati i kao samostalnom građevinom. Njezina tri portala predstavljaju nadu, vjeru i čestitost, prekrivena su skulpturama u stilu secesije, koje se dinamično uvijaju i šire te potpuno sakrivaju konstrukciju. *Sagrada de la Familia* i dalje ostaje najekstremniji primjer secesijskog tumačenja gotičke umjetnosti.

Gaudí nije radio samo na jednom projektu, već je radio na više projekata odjednom. Tako je 1883. godine bio zadužen za izgradnju *Casa Vicens*, privatna provizija od industrijalca i keramičara Manuel Vicens Montaner. Ovaj projekt je nagovijestio Gaudíjev stil, ističući orijentalne, barokne i secesijske utjecaje u svojim materijalima, trompe-l'œil efektima⁷ i arabeskama. Dvije godine kasnije Gaudí surađuje s proizvođačem tekstila Eusebio Güell, za kojeg je sagradio vrtove i palače. Nakon toga, Güell nastavlja podržavati i financirati Gaudíja

⁶ obrtnik koji izrađuje kazane i neke druge predmete od bakra; kotlar

⁷ lik. predmet ili biće naslikan tako virtuosno da se oku čini stvarnim; stječe se dojam kako istupa iz površine slike; iluzija

1900. godine Gaudí počinje raditi po Güellovoj narudžbi za gradski vrt na brežuljku u Barceloni, današnji park Güell. Iako prvotni plan nije bio izvediv iz financijskih razloga, imao je potpunu slobodu iskazati svoju kreativnost i originalnost, što je značilo poštivanje prirodnosti krajolika. Koristio je svoje karakteristične krivulje kako bi razvio strukturu, integrirajući ih u stjenoviti krajolik koji je razbio na brežuljke i doline s alejama i klupicama, zavojitim i uspinjući stazama te spiralnim kolonadama. Nakon što je završio, Grad Barcelona je preuzeo projekt. Danas park Güell je jedan od najposjećenijih odredišta u Barceloni.

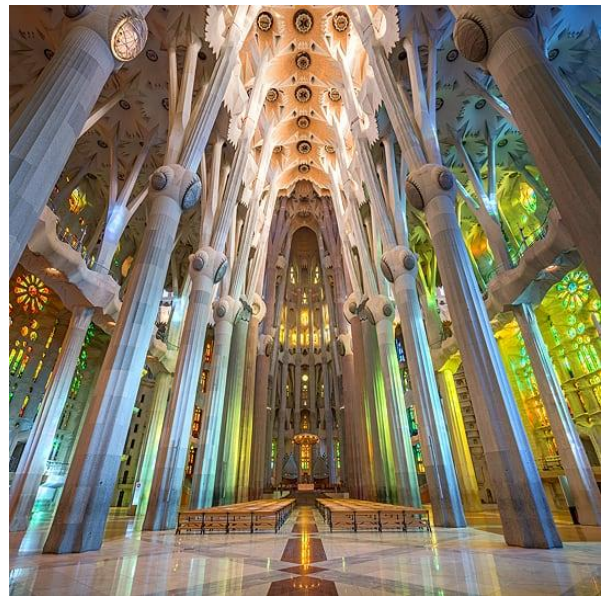
Po nalogu tekstilnog magnata i političara Pere Mila y Campsa, Gaudí gradi najznačajniji primjer ovog stila u arhitekturi, *Casa Mila*. Velika stambena zgrada čijoj je međukat bio namijenjen za obitelj naručitelja, a ostali katovi za najam. Izgrađena je od armiranog betona s nosivim stupovima te je omogućila uklanjanje potrebe za potpornim zidovima u prostoriji, te se tako zidovi mogu pomicati po želji stanara. Pročelje zgrade podsjeća na stijene koje su isprali morski valovi i kovane ograde koje sličje morskim algama koje su imale funkciju odbijanja glasnih zvukova koji dolaze s ulice. Valovite linije koje prelaze iz jedne u drugu i strah od praznog prostora stvaraju dojam stalnog kretanja. Posebnu pažnju zaslužuje krov kuće, spiralni dimnjaci i valovito gibanje krova daje dodatni dojam kretanja i tečnosti.

Slika 10. Antoni Gaudí, krov Casa Mila, Barcelona, Španjolska

Slika 11. Antoni Gaudí, Casa Mila, Barcelona, Španjolska

Slika 11. i 12. Antoni Gaudí, Sagrada de la Família, Barcelona, Španjolska

2.3. HECTOR GUIMARD

Hector Guimard je prakticao kako je pripovijedao. Njegova arhitektonska djela nastojala su obuhvatiti svaku od različitih grana umjetnosti, od slikarstva i skulpture do grafike, pa čak i tipografije. Besprijekoran sklad i tijek koji vlada u estetici Guimardovih zgrada i ostalih djela uvelike odražavaju vrstu skladnog okruženja i društva koje se Guimard nada da će svijet naposljetku politički postići. Danas se Guimard smatra jednim od najindividualnijih umjetnika svojeg vremena, jednim od inovativnih utemeljitelja secesije koji je razvio osobnu estetiku koja je često prepoznatljiva i čak se razlikuje od njegovih kolega tog vremena.

Njegovi rani radovi su svjedočili njegovom arhitektonskom stilu koji je lako kombinirao skupi materijal s jeftinijim materijalima i asimetrične kompozicije s različitim oblicima.

Guimard se tri godine posvetio izgradnji *Casa Béranger*. Ima mnogo neogotičkih karakteristika koje je uspio interpretirati na svoj način, spojio je tradiciju i moderno. Uspio je spojiti razne oblike, materijale i boje. Na samom ulazu nalaze se vrata od obrađenog željeza u krivulje koje daju dojam dinamičnosti i pokreta, te kombinacija bakrene i tirkizne boje materijala dokazuje kako je vješto kombinirao različitim bojama. Vijugave krivulje od željeza se protežu i po zidovima hodnika, na vitrajima, balkonima i fasadi. Kao i svaki secesijski arhitekt, Guimard je pazio na detalje pa je dizajnirao i kvake. U Parizu 1899. godine dobija prvu nagradu za najljepšu fasadu.

Osim što je projektirao zgrade, bio je u prvoj generaciji odgovornih za ulaze u podzemne stanice *Paris Métro*. Njegovi secesijski dizajni od lijevanog željeza i stakla te pripadajući natpisi koje je također dizajnirao, stvoren je Métro stil. No, nisu svi cijenili Guimardov rad i njegove ulaze u podzemne stanice pa je tako većina ulaza uništena.⁸

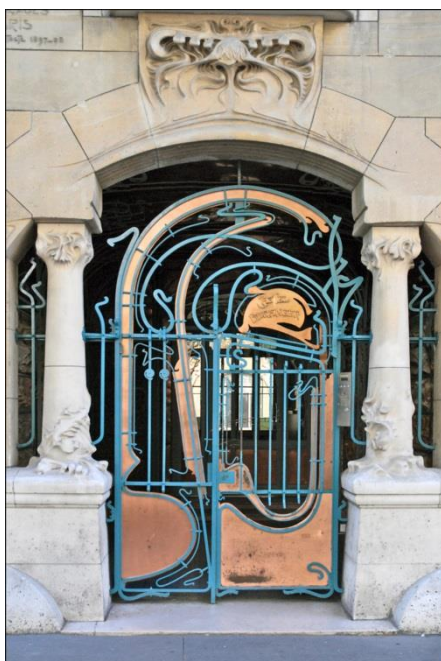
⁸ Lahor J.: Art Nouveau (Art of Century), Grange Books, London, England, 2007., str. 137.

Slika 12. H. Guimard, Chatelet, stanica, Pariz, Francuska

Slika 13. H. Guimard, Chatelet, ograda na stanici, Pariz, Francuska

Slika 14. H. Guimard, Casa Béranger, Pariz, Francuska

3. MODA

Kako je Whitcomb J. Judson 1891. godine izumio zatvarač tako su stvoreni novi odjevni predmeti, poput odijela za bicikliranje za žene. Veliki broj žena je tada učilo voziti bicikl kao znak samostalnosti i moći, odijelo za bicikliranje za žene sastojao se od suknja-hlače⁹ i kaputa čija se suknja mogla preklopiti tijekom vožnje biciklom jer je vožnja bicikla u suknji mogla biti vrlo opasna. Ovo je primjer kako sport utječe na razvitak mode i kako moda utječe na sport.

Secesija se pojavila kao reakcija na industrijsku estetiku, na pojam ljepote stavlja se i funkcionalnost. Dekorativnost i elegancija bujaju, a često u potpunosti prekriva površinu. Jedna od karakteristika secesije jesu vijugave linije koje su utjecale i na siluetu, pa se tako razvila silueta u obliku S-krivine. Ženskom tijelu dodani su akcenti na grudi, struk i bokove što je definiralo žensku siluetu tog razdoblja te je to bio poticaj na izradu novih stvari. Herminie Cadolle, 1889. godine, razvija dvodijelno donje rublje nazvano *le bien-être* (*blagostanje*), donji dio je bio korzet za struk, a gornji je podupirao grudi pomoću naramenica koji se danas smatra prvim podstavljenim grudnjakom. Godine 1893., Amerikanka Marie Tucek razvija podupirač za grudi, odnosno prvi grudnjak sa žicama. Izgleda kao oklop koji daje oblik napuhnutih prsiju poput goluba, koji je bio tada poželjan.

No, početkom 20. stoljeća, silueta se mijenja i žensko tijelo se oslobađa od korzeta i ženske obline više nisu toliko naglašene. Najpoznatiji modni dizajner po oslobađanju žena od korzeta je Paul Poiret. Njegov razvoj krojačke tehnike poznate kao drapiranje imalo je velikog doprinosa u modi, odstupa od krojenja i stvaranja krojenih dijelova prošlosti. Bio je pod velikim utjecajem antičke mode te je favorizirao odjeću rezanu po ravnim crtama i konstruiranju od pravokutnih motiva. Strukturalna jednostavnost njegove odjeće predstavljalo je "ključni trenutak u nastanku modernizma".

Španjolski modni dizajner, Mariano Fortuny, najpoznatiji je po svojoj *Delphos haljini*. Haljina napravljena od plisirane svile koja je lijepo padala zbog staklenih perlica koje su pridržavale taj oblik. i pratile oblik tijela. Plisiranje koje je Mariano Fortuny koristio je napravljeno u potpunosti ručno i nitko nije mogao napraviti takav fini plise kao on ili haljine koje bi držale takav oblik godina kao njegove.

⁹ ženski odjevni predmet koji se na prvu doima kao široka suknja, ali je podijeljena i zašivena poput hlača

Ovakva opuštenu silueta uvelike je utjecala na daljnji razvoj siluete tokom i nakon Prvog svjetskog rata. Pojavljuju se *flapper djevojke* koje su bile samostalnije, pušile, pile u javnosti te plesale cijelu noć u dekorativnim haljinama opuštene siluete kako bi se naglasio pokret i dinamičnost. Istodobno se razvija visoka moda i skupa dizajnerska moda (E. Schiaparelli, C. Dior, Balenciaga i sl.), iako se stilovi mijenjaju iz sezone u sezonu, prezentiraju se novi detalji i ostavljajući dovoljno prostora za osobni izbor, traženje inspiracije u prethodnim razdobljima je sve češći. Baš kao i cilj secesije, spajanje tradicije i novog.

Slika 15. *Boué Soeurs*, modna ilustracija, 1909.

Slika 16. Mariano Fortuny, *Delphos* haljina

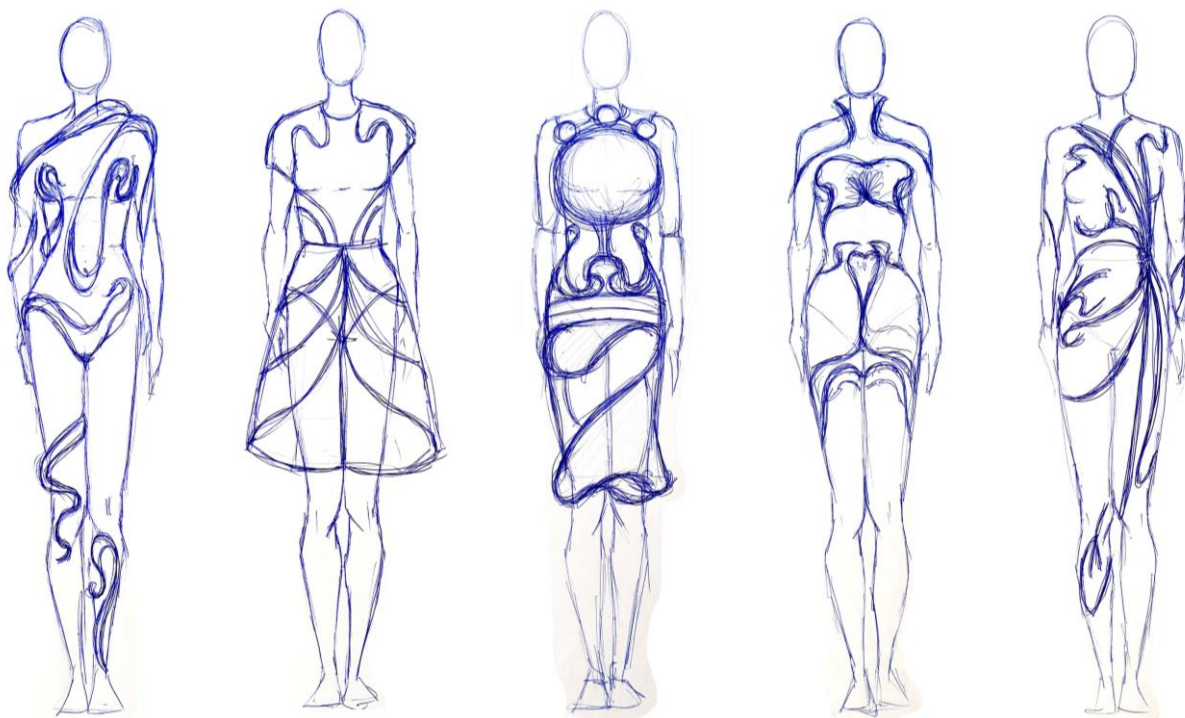
Slika 17. Lili Damita u filmu Das Spielzeug von Paris, 1925.

4. OPIS MAPE

Kolekcija se sastoji od dvije grupe po deset radova inspiriranih arhitekturom secesije. Prva grupa se temelji na suzdržanosti od odlaska u prostor te praćenju prirodnog toka tijela. Kako je arhitektura secesije davala dojam pokretljivosti, tečnosti, dinamike i beskonačne povezanosti vijugavim krivuljama, tako su krivuljama naglašene obline tijela, ali s dozom opuštene siluete koja se pojavila početkom 20. stoljeća. Druga grupa radova temelji se na odlaska u prostor i prikazivanju volumena poput Gaudijevih radova. Polazne točke u ovim radovima su slobodna linija, dekoracija i opća obilježja arhitekture secesije. Inspirirana stvaralaštvom brojnih arhitekata, njihovim raznim, ali i sličnim stilovima koji se primjenjuju i na jedinstven način prepoznaju kroz povijest, stvorila sam sličan oblik slobode i primijenila u svoju kolekciju. Ljudsko tijelo je samo po sebi elegantno i meko, a zajedno sa secesijskim elementima dekorativnosti, elegancije daje savršenu meku dinamiku.

Inspiraciju za prvu grupu modela su bili arhitekti Victor Horta i Hector Guimard. Njihove tanke stupove od lijevanog željeza iz kojih proizlaze botaničke arabeske pa se nastavljaju na zidove i podove, vitraji ukrašeni krivuljama sam ukomponirala u modele i prilagodila formi tijela.

Modeli grupe 1.

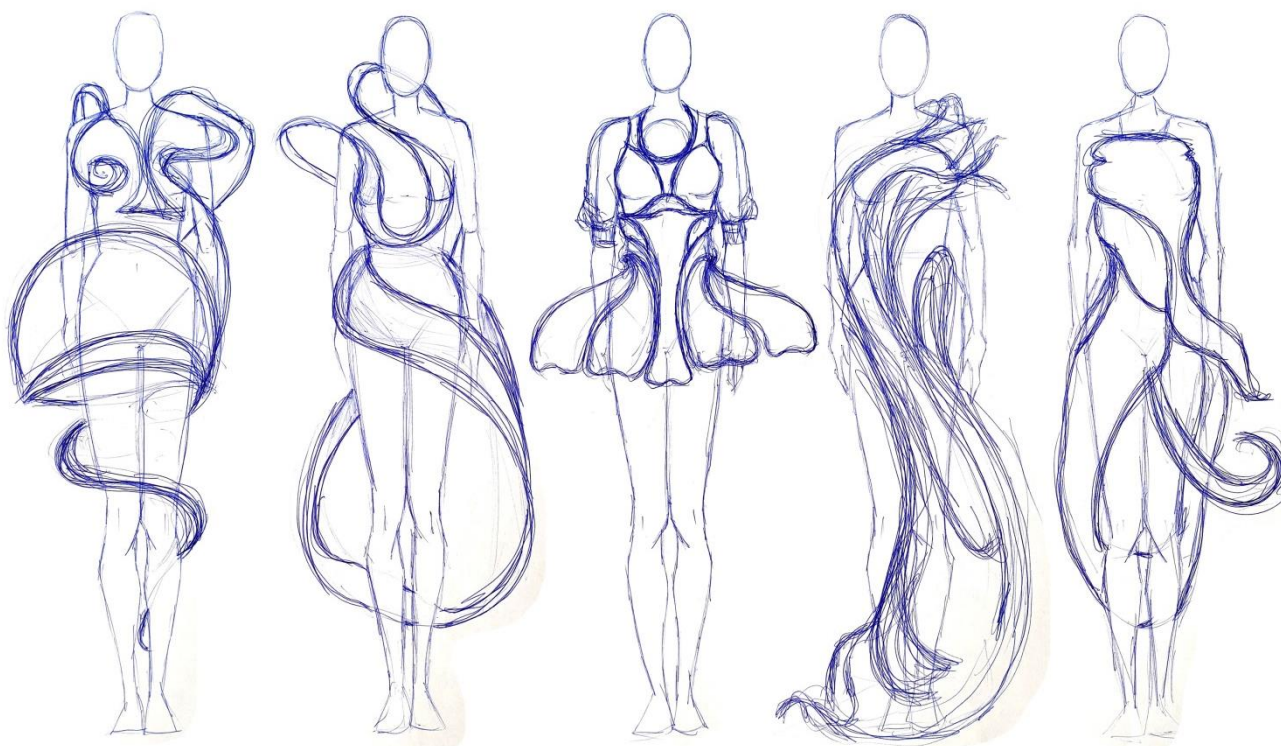
Slika 18., 19., 20., 21., 22. skice modela

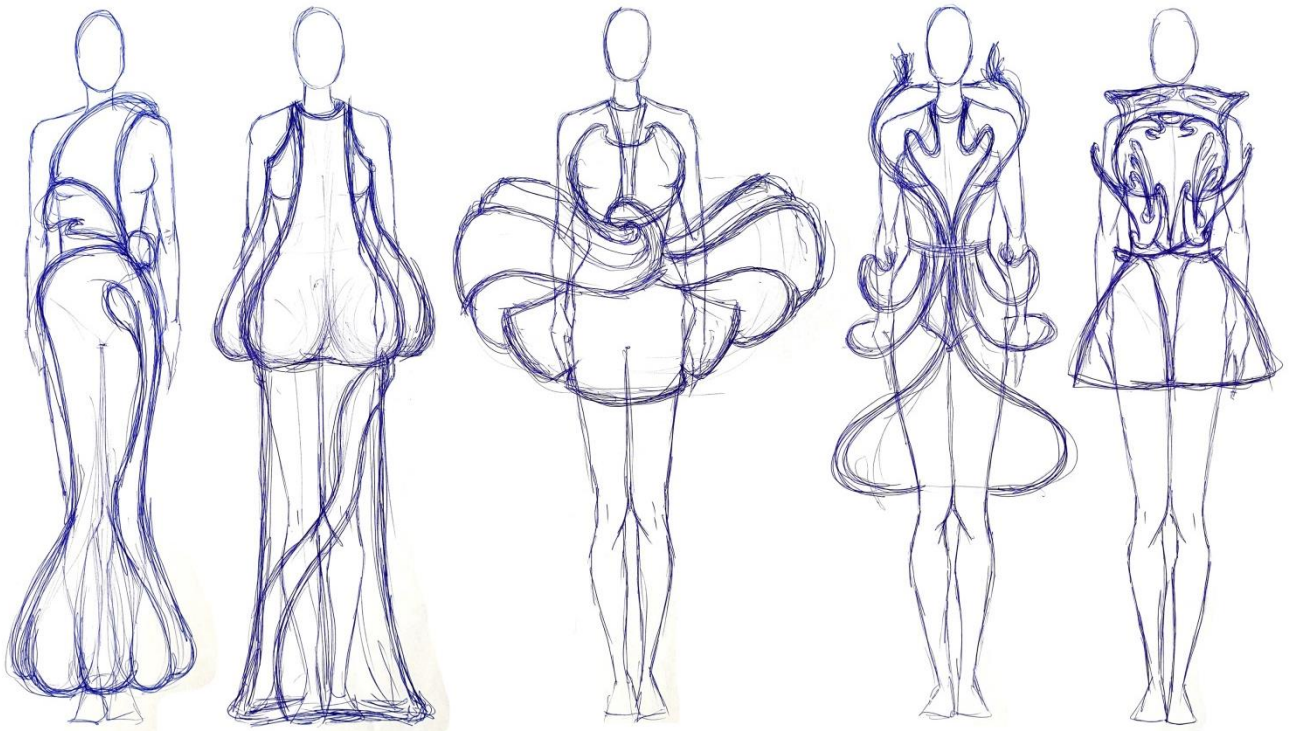
Slika 23., 24., 25. 26., 27. skice modela

Druga grupa modela je bila inspirirana Antoni Gaudíjem i Hectorom Guimardom. Napravila sam spoj Gaudíjevog volumena i valovitosti te Guimardovih željeznih ulaza u podzemne stanice. Iako je naglasak na volumenu i kod svakog modela se javlja drugačiji ritam, javlje se doza mekoće, tečnosti i dinamike.

Modeli grupe 2.

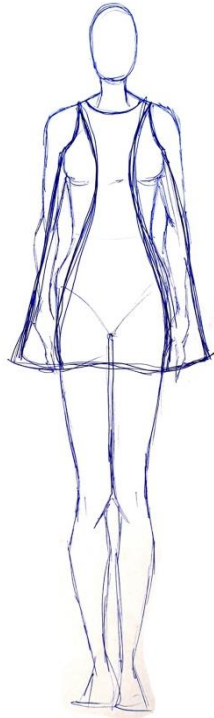
Slika 28., 29., 30. 31., 32. skice modela

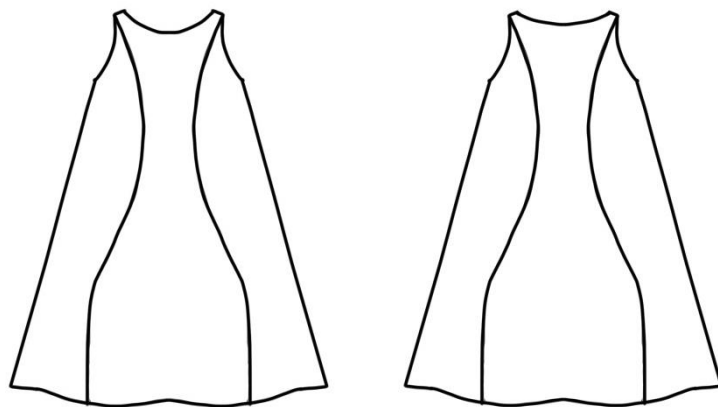
Slika 33.,34., 35. 36., 37. skice modela

5. KONSTRUKCIJA I MODELIRANJE JEDNOG ODJEVNOG PREDMETA

Konstrukcija se izrađuje za izabrani model haljine iz modne kolekcije inspirirane arhitekturom secesije. Haljina je simetrična, ista i sa prednje i stražnje strane, ima krivulju sa svake strane koja izlazi iz ramenog šava te je ujedno i ušitak. Haljina je A kroja, širi se iz orukavlja prema dolje, dužina je u ravnini sa krajevima prstiju ruku, odnosno do 1/3 bedara.

Slika 38. skice modela

Slika 39. skice prednje i stražnjeg djela haljine

Konstrukcija ženske haljine

Tjelesna visina = 168 cm

Opseg grudi = 92 cm

Opseg struka = 74 cm

Opseg bokova = 98 cm

Dubina orukavlja = $\frac{1}{10} Og + 10,5 \text{ cm} = 20,7 \text{ cm} \dots\dots + 1 \text{ cm}$

Duljina leđa = $\frac{1}{4} Tv - 1 \text{ cm} = 41 \text{ cm}$

Visina bokova = $\frac{3}{8} Tv = 63 \text{ cm}$

Duljina kroja = $\frac{5}{8} Tv = 105 \text{ cm}$

Širina vratnog izreza = $\frac{1}{20} Og + 2 \text{ cm} = 6,6 \text{ cm}$

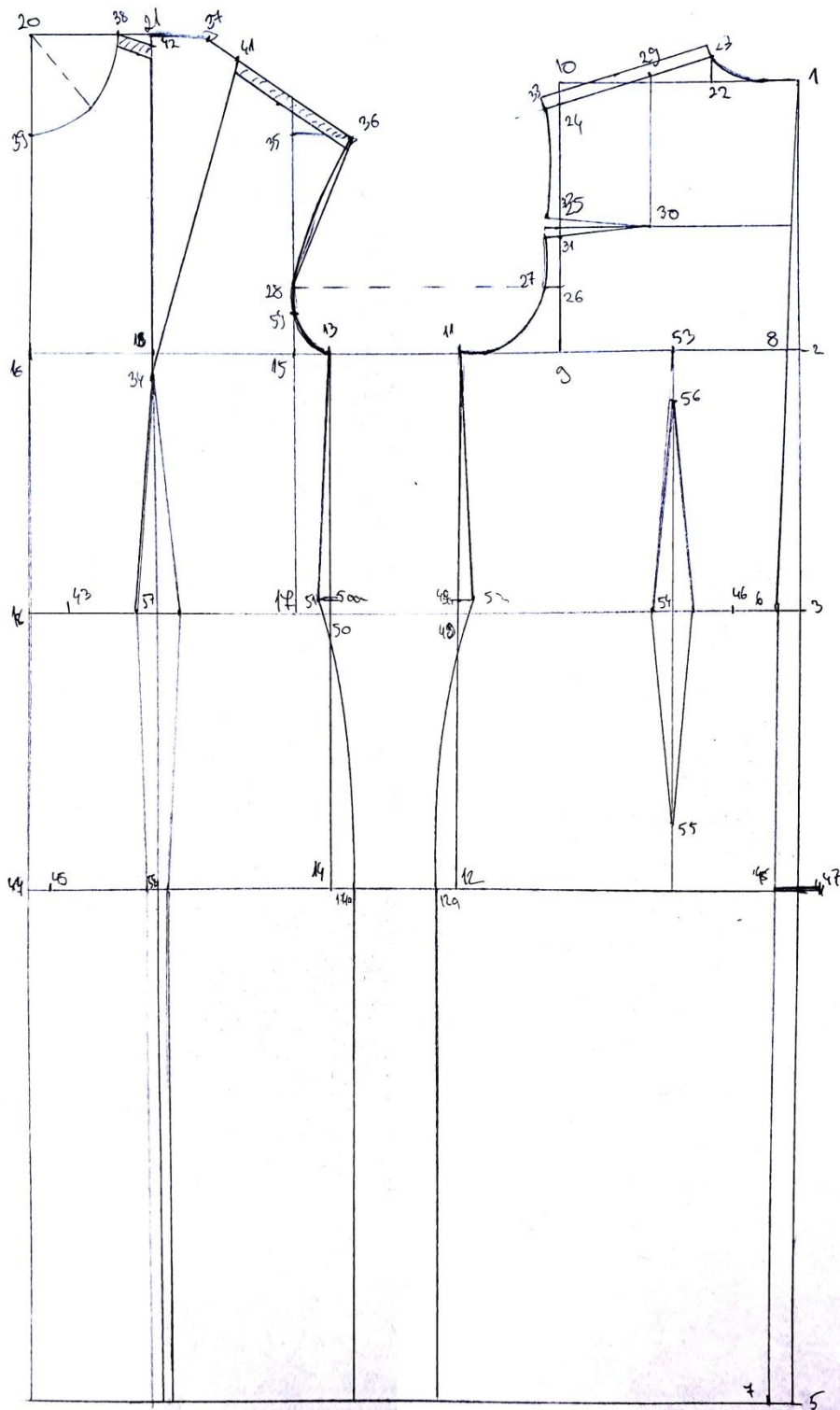
Visina prednjeg dijela = $Dl + \frac{1}{20} Og - 0,5 \text{ cm} = 44,1 \text{ cm}$

Širina leđa = $\frac{1}{8} Og + 5,5 \text{ cm} = 17,4 \text{ cm} \dots\dots + 0,5 \text{ do } 1 \text{ cm}$

Širina orukavlja = $\frac{1}{8} Og - 1,5 \text{ cm} = 11,7 \text{ cm} \dots\dots + 1,5 \text{ do } 2 \text{ cm}$

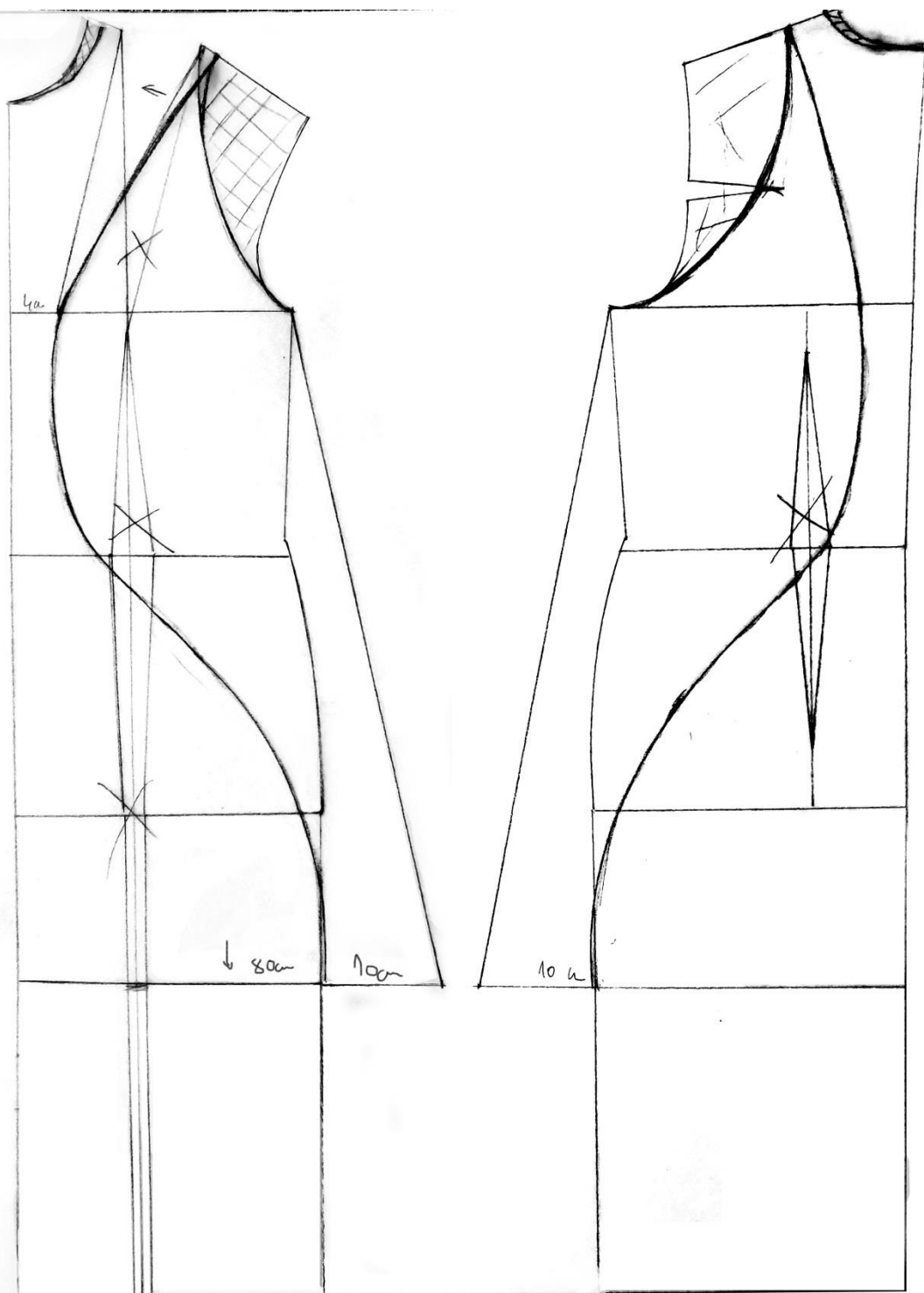
Širina grudi = $\frac{1}{4} Og - 4 \text{ cm} = 20,5 \text{ cm} \dots\dots + 1,5 \text{ cm}$

Širina struka = $\frac{1}{4} Os - 1 \text{ cm} = 17,5 \text{ cm}$

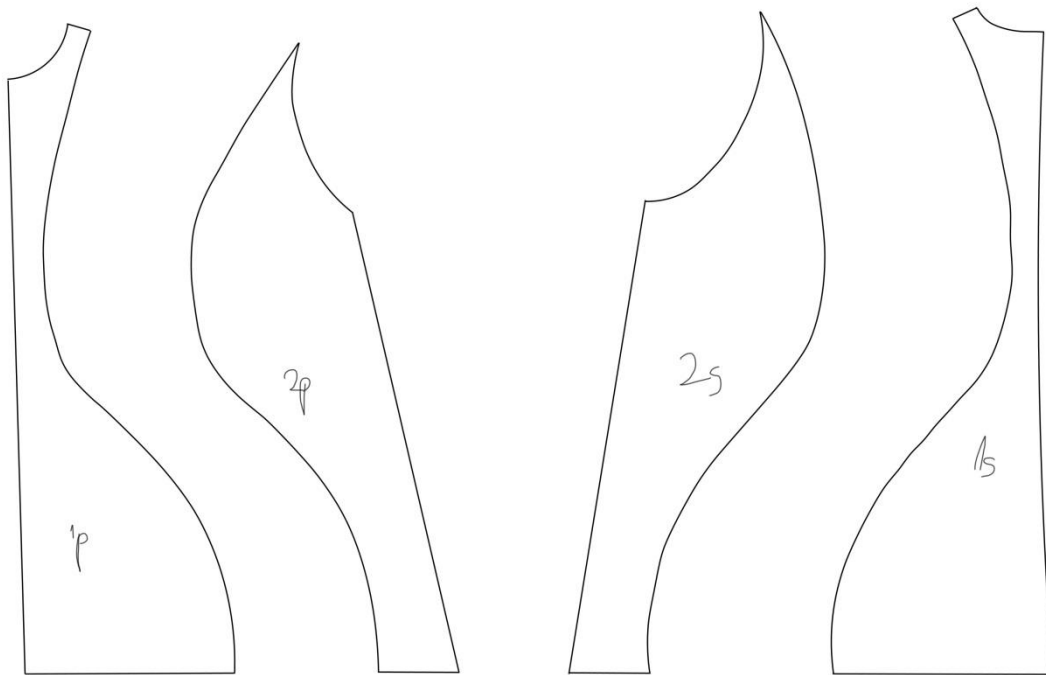

Slika 40. konstrukcija temeljnog kroja haljine

Nakon što je temeljni kroj haljine iskonstruiran slijedi modeliranje prednje i stražnjeg djela haljine.

Slika 41. modeliranje prednje i stražnjeg djela haljine

Slika 41. modelirani krojni djelovi

6. ZAKLJUČAK

Secesijska djela su obilježena biljnim i geometrijskim ornamentima. Linija je slobodnija i prelazi preko fasada, obavija namještaj i svakodnevne predmete. Zaobljenost i vijugavost linije daje dinamičan i organski dojam, djeluje kao da živi, izaziva osjećaj pokreta u površini u kojoj je monotonija zaustavljena. Ta slobodna vijugava linija obuhvatila slikarstvo, skulpturu, arhitekturu, nakit i namještaj, također je obuhvatila i modu. Javlja se S silueta s naglašenim grudima, strukom i bokovima. Kako je secesija bila vrlo dekorativan period, tako se i na odjevnim predmetima javljaju raskošni i elegantni detalji.

7. LITERATURA

Knjige:

Lahor J.: Art Nouveau (Art of Century), Grange Books, London, England, 2007.

Tahar K.: Art Nouveau Architecture, Thames & Hudson Ltd, London and Universe Publishing, New York, 2000.

INTERNET IZVORI:

secesija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=55127>

Secesija. *Nova akropola za boljeg čovjeka i bolji svijet*. Linda Cvitanić, 2020. <https://nova-akropola.com/lijepe-umjetnosti/umjetnost/secesija/>

Art Nouveau. *Europeana*. Nepoznati autor, 2017. <https://www.europeana.eu/en/exhibitions/art-nouveau-a-universal-style>

VIDEO IZVORI:

Burgos-Bosch, Pablo, red. 2020. *Living with Gaudí*. Španjolska: Santa Monica Films. Objavljeno prosinac 2020. Netflix.